

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРА З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТАХ ШВЕЙЦАРСЬКОЇ КОНФЕДЕРАЦІЇ

Стаття присвячена контекст-аналізу підготовки магістрів з англійської мови в університетах Швейцарської Конфедерації. Визначено особливості фахового призначення випускника магістратури швейцарських університетів. Встановлено можливість вибору студентами здійснення їхнього навчання в магістратурі за обраною спеціалізацією (англійська лінгвістика або англійська література). З'ясовано, що у процесі підготовки даного магістра увага акцентується на проблемному навчанні, яке сприяє сформованості самостійного аналітичного та творчого мислення через регулярну активну участь студента. Розкрито форми організації їхньої навчальної діяльності: лекції, семінари, симпозиуми, практикуми через які виробляються уміння й навички практичного застосування конкретних знань і поступово формується особа магістранта як риторична особистість.

Ключові слова: контент-аналіз, магістр з англійської мови, проблемне навчання, форми організації навчальної діяльності, Швейцарська Конфедерація.

Постановка проблеми. Сучасне європейське співтовариство вищої освіти й науки засноване на засадах принципу полі культурності, за якого загальнолюдські цінності визначають зміст професійної діяльності випускників ВНЗ. У такому середовищі мова має стати засобом інтеграції фахового інтелекту та високої духовності майбутніх спеціалістів. Англійська мова є однією з міжнародних мов, розвиненість якої сприятиме досягненню розуміння на різних рівнях міжнародної взаємодії. Водночас дана мова може виконувати й функцію сприяння внутрішньодержавній інтеракції у країнах, де мовна політика реалізується посередництвом декількох державних мов. Зокрема це стосується Швейцарської Конфедерації.

У цій країні вищі навчальні заклади різного типу готують за різними рівнями фахівців з англійської мови.

Метою даної статті є здійснення аналізу змісту підготовки магістрів з англійської мови в університетах Швейцарської Конфедерації та визначення особливостей фахового призначення випускника магістратури швейцарських університетів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтерес до даної проблеми викликаний тим, що питання підготовки майбутніх філологів у зарубіжних ВНЗ досліджували вчені: В.Базуріна (Великобританія) [1], О.Жижко (Мексика) [2], О.Озерська (Японія) [3], Л.Черній (США) [4], М.Леврінц [5], С.Гринюк (Фінляндія) [6] та інші.

Ними запропоновано шляхи імплементації досвіду цих країн у фахову підготовку спеціалістів з іноземної мови в університетах України. Однак, досвід Швейцарської Конфедерації з даної проблеми ще не вивчений.

Виклад основного матеріалу

Нами встановлено, що у Швейцарській Конфедерації фахівців з англійської мови готують університети Базеля, Фрібурга, Женеви [7]. Підготовка студентів відбувається в бакалавраті та в магістратурі.

Особливістю магістерської підготовки є те, що вона може бути представлена 2-ма типами залежно від кількості кредитів, які присвоюються різним видам навчального навантаження, яким має оволодіти магістрант. Розрізняють основне навчання – Major (120 кредитів ECTS) та обмежене, мінімальне – Minor (60 або 30 кредитів ECTS). Крім такої диференціації, студенту надається можливість вибрати спеціалізацію для навчання в магістратурі: це має бути лінгвістика чи література [8].

Студенти-магістранти беруть участь у таких видах занять як лекції, семінари, симпозиуми, практикуми. Тобто форми організації їхньої навчальної діяльності є подібними до тих, за допомогою яких вони навчалися в бакалавраті. Однак на даному освітньому рівні питома вага самостійної роботи студента збільшується, ґрунтовнішими стають вимоги до його мисленнєвої діяльності, оскільки він має брати активну участь у таких видах робіт, які вимагають сформованості самостійного аналітичного та творчого мислення. Так, зокрема прослухавши лекцію, магістрант має готуватися до сесії та участі

в дискусії. Тобто акцентується увага не на репродуктивному, а на проблемному типі навчання. Дискусія є основним методом проведення й семінарів як у складі малої групи, так і за участі значної кількості студентів (під час пленуму). Іншою формою організації навчання в магістратурі є семінари: за участі в цих заняттях прикладного значення виробляються уміння й навички практичного застосування конкретних знань. Загалом навчання магістрантів вирізняється активною позицією студента, яка виявляється в його здатності критично оцінювати факти, події, закони, закономірності, певні мовні явища. Особа магістранта поступово формується як риторична особистість.

Здійснено аналіз змісту підготовки магістрів, які обрали спеціалізацію «Англійська мова». Він виконаний на основі навчального плану університету Берна з підготовки магістрів з даної спеціалізації. Водночас до уваги бралися й програми з навчальних дисциплін, якими визначено як мету їх викладання, зміст навчання студентів, форми організації їхньої діяльності на види контролю навчальних досягнень магістрантів.

На відміну від навчального плану підготовки бакалаврів з англійської мови та літератури, у плані магістерської підготовки наявна незначна кількість навчальних дисциплін. Серед них наявні й такі навчальні курси, які вже викладалися раніше («Мова і суспільство», «Основи соціолінгвістики»). Однак їхній зміст вивчається поглиблено. Важливим для майбутньої професійно-лінгвістичної діяльності магістрів з англійської мови, які навчаються в університетах Швейцарської Конфедерації, є зміст дисципліни «Основи соціолінгвістики», базові знання з якої вони отримали під час навчання в бакалавраті. Основною формою її викладання є лекція. Вона дозволяє розглянути засади розвитку соціолінгвістичних підходів до опанування мови. Метою даного курсу є детальне вивчення особливостей та змісту соціолінгвістичних дебатів на різних рівнях. Акцентується увага при читанні лекцій на відмінностях соціолінгвістики чи науки від практики. Проблемами, які пропонуються до уваги студентів, є: «Компетентність і продуктивність використання мови», «Мінливість та варіативність і їх прояви у мові», «Опис та рецепт», «Соціальна ідентичність», «Мовна ідеологія», «Автентичність», «Поняття носія мови та співтовариства-спільноти».

Перелік проблем, які аналізуються на заняттях із соціолінгвістики та вибір такої навчально-організаційної форми як лекція для їх проведення, свідчить, на нашу думку, про методологічну значущість даного курсу для оволодіння ступенем магістра з англійської мови, про засадовість його основних категорій для вивчення дисциплін соціолінгвістичного та власне мовознавчого спрямування. Про важливість даної навчальної дисципліни свідчить і форма підсумкової атестації з неї. Курс «Основи соціолінгвістики» оцінюється за допомогою 90-хвилинного диференційованого іспиту із нарахуванням 4 кредитів ECTS, 90-хвилинного іспиту (з меншою кількістю запитань) із нарахуванням 3 кредитів ECTS.

Дисципліна «Мова і суспільство» передбачає формування в студентів здатності розуміти основні проблеми та концепції вивчення мови і суспільства, формування умінь самостійно здійснювати соціолінгвістичне дослідження з письмовим описом його результатів. Даний курс передбачає вивчення матеріалу під час занять як у формі лекції, так і під час семінару. Варто зауважити, що ці види занять розглядаються як окремі модулі, за які нараховуються спеціальні кредити ECTS. Так, зокрема у модулі «Мова та суспільство», який реалізується у формі лекцій, пропонується широкий огляд суспільного життя мови на основі базових принципів соціолінгвістики. Лекції проводяться щотижня. Увага студентів привертається до змісту різних соціолінгвістичних концепцій, теорій та до методів дослідження, соціолінгвістичних феноменів. Зокрема, наголошується на тому, що мова виражає регіональну ідентичність, за її допомогою можна встановити етнічну і гендерну належність. З'ясовується природа мови професійного призначення, засобів інформації, нових медіа; природа мови під впливом глобалізації. Уводяться до фахового дефінітивного обігу майбутніх магістрів з англійської мови поняття «лінгвістика статі» і «лінгвістика речей». Зміст лекцій з даного модуля сприяє формуванню готовності студентів визначати основні теоретичні перспективи та методологічні підходи в соціолінгвістиці, встановлювати зв'язок між результатами наукових досліджень та діапазоном контекстів «реального світу».

Модуль вважається зарахованим магістрантам, коли вони щотижня брали участь у вікторинах з читання, а також на 12-му тижні семестру склали іспит, за допомогою якого перевіряється знання про основні ідеї та концепції, з якими вони ознайомилися під час лекційних презентацій. Вони отримують «залік» («незалік»).

Іншим модулем з вивчення дисципліни «Мова та суспільство» є семінари. Особливістю методики їх проведення є використання таких принципів, як підготовка презентацій матеріалів з таких тем, як

«Коди і трансформації між мовами», «Стилі й реєстри», «Пристосування», «Мережі», «Репертуари», «Гібридна й креольська мови», «Стандартизація мови», «Регіональні й соціальні діалекти». Іншим видом роботи є проведення незалежного бібліографічного дослідження з теми майбутньої презентації. Бібліографічні розвідки, презентації матеріалів під час семінару – це такі види навчальної діяльності магістрантів, які є базовими для проведення невеликих досліджень власного мовного середовища.

Семінари з курсу «Мова та суспільство» мають велике значення для формування як власне лінгвістичної компетенції магістрів з англійської мови, так і інформативно-пошукової. Такий підхід до професійної підготовки лінгвістів, на нашу думку, сприяє формуванню готовності до майбутньої наукової діяльності у сфері соціолінгвістики. За підготовку та активну участь у презентаціях на семінарах студентам присвоюється 7 кредитів ECTS, їм виставляється «залік» («незалік»).

Специфічним є зміст і призначення навчальної дисципліни з підготовки магістрів-фахівців з англійської мови «Вступ до фонетики». У системі підготовки фахівців з англійської мови у вітчизняних ВНЗ акцентовано увагу на звуковому складі англійської мови. В університетах Швейцарської Конфедерації цей курс є інтегрованим. Спеціаліст з англійської мови має диференціювати складний звуковий склад англійської мови від інших мов світу. А тому під час лекцій розглядаються загальні відомості про апарат мовного продукування; про закономірності артикуляції та транскрипції звуків, характерних різним мовам світу. Привертається увага студентів до специфіки їх акустики та сприйняття. На цій основі відбувається опис та аналіз звукової системи англійської мови. Студенти вчать декодувати знаки на прикладі уривків з розмовної англійської мови, знайомляться з процесом продукування звуків мови, їх систематизованим описом, представленим Міжнародним фонетичним алфавітом (IPA). Вони пізнають, як звуки мови взагалі і зокрема звуки англійської мови впливають у розмовній мові один на одного (можливо, мова йде про процеси асиміляції та дисиміляції); який існує зв'язок із вимовними нормами, яким чином вони виявляються в англійській мові. Тобто, у процесі викладання даної дисципліни приділяється значна увага порівняльному фонетичному аналізу мов світу.

Формою підсумкової атестації студентів з вивчення курсу «Вступ до фонетики» є залік із акумуляцією трьох кредитів ECTS. Студенти мають виявити знання з опису процесу продукування звуків мов світу, їх акустичних властивостей, а також здійснити широку транскрипцію тексту англійською мовою. При нарахуванні кредитів до уваги беруться регулярне відвідування лекцій і наявність конспектів лекцій.

Практичний аспект підготовки магістра з англійської мови представлений навчальним курсом «Методи в діалектології», який проводиться у вигляді семінару.

Висновок

Основною відмінністю курсу підготовки магістра від бакалавра, являється збільшення частини самостійної роботи студента в процесі його підготовки. Разом з навчально-організаційними формами побудови занять, де студентам пропонуються до розгляду, обговорення і аналізу проблемні питання, пов'язані з їх спеціальністю, підготовка магістра-філолога в університетах Швейцарської Конфедерації сприяє формуванню у магістрів професійної компетентності.

Отже, швейцарські університети готують магістра з англійської мови як лінгвіста, соціолінгвіста, мовознавця, науковця, з розвиненим самостійним аналітичним та творчим мисленням, з високо розвиненими практичними навичками сприйняття англійської мови на слух.

Список літератури

1. *Базуріна В. М.* Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов у Великій Британії : дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / В. М. Базуріна. – Житомир, 2006. – 238 с.
2. *Жижко О. А.* Професійна підготовка вчителів іноземних мов у вищих навчальних закладах Мексики: дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / О. А. Жижко. – К., 2007. – 244 с.
3. *Озерська О. Ю.* Професійна підготовка вчителів у вищих навчальних закладах Японії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / О. Ю. Озерська. – Х., 2006. – 22 с.
4. *Черній Л. В.* Запозичення позитивного досвіду підготовки вчителів іноземної мови у США та його адаптація до вітчизняних вимог / Л. В. Черній // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / За заг. ред. проф. В. І. Сипченка. – Вип. Л. – Ч. І. – Слов'янськ : СДПУ, 2010. – С. 163–171.

5. Леврінц М. І. Формування мотивації до професійної педагогічної діяльності майбутніх фахівців іноземних мов в Угорщині : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 / М. І. Леврінц. – Тернопіль, 2011. – 22 с.

6. Гринюк С. П. Професійна підготовка майбутніх вчителів іноземних мов в університетах Фінляндії: дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / С. П. Гринюк. – К., 2012. – 227 с.

7. Study Programmes in English – інтернет-ресурс – режим доступу: <http://www.crus.ch/information-programme/studieren-in-der-schweiz/studienangebote/study-programmes-in-english.html#с10230>

8. Навчальні плани підготовки бакалаврів та магістрів з англійської мови Бернського Університету – Інтернет-ресурс – режим доступу: http://www.ens.unibe.ch/content/index_eng.html

A. A. Zasluzhenaya

Особенности подготовки магистра английского языка в университетах швейцарской конфедерации

Статья посвящена контекст-анализу подготовки магистров по английскому языку в университетах Швейцарской Конфедерации. Определены особенности профессионального назначения выпускника магистратуры швейцарских университетов. Определена возможность выбора студентами осуществления их обучения в магистратуре по выбранной специализации (английская лингвистика или английская литература). Выяснено, что в процессе подготовки данного магистра внимание акцентируется на проблемном обучении, которое способствует сформированности самостоятельного аналитического и творческого мышления через регулярное активное участие студента. Раскрыты формы организации их учебной деятельности: лекции, семинары, симпозиумы, практикумы, через которые вырабатываются умения и навыки практического применения конкретных знаний и постепенно формируется личность магистранта как риторическая личность.

Ключевые слова: контент-анализ, магистр с английского языка, проблемное обучение, формы организации учебной деятельности, Швейцарская Конфедерация.

A.A. Zasluzhena

Main features of the english language course for the master's degree at Universities of Switzerland

This article highlights the content of masters' training in English language at Swiss universities. The features of the professional designation of Masters at Swiss universities are determined.

The possibility of selection to exercise their master's studies in the chosen specialization (English linguistics or English literature) by students is determined. The paper is aimed to identify its features (using of multicultural, competence, communicative approaches) and the opportunities to use the experience of Swiss universities for specialists' training in English language and literature at Ukrainian universities (the formation of professional philologist against the background of the language picture of the world, the development of his/her rhetorical and communicative skills).

It was found that preparation of the given master focuses on problem-based learning, which promotes formation of independent analytical and creative thinking through regular active student participation. Also forms of organization of learning activities such as lectures, seminars, symposia, workshops producing skills of practical application of specific knowledge to form person gradually as undergraduate rhetorical identity are considered.

Key words: forms of learning activities, content analysis, Master in English, problem study, Switzerland.